

INTRODUCERE

Mirela ATANASIU

Anul 2024 marchează o etapă critică în evoluția ordinii globale, caracterizată prin declin instituțional, dificultăți economice, acumularea unor tensiuni sistemice, pe fondul divergențelor de viziune politică și al împărțirii sferelor de influență între marile puteri, al proliferării formelor de violență atât în interiorul statelor – prin emergența unor actori nestatali cu tendințe etatiste –, cât și între ele. Acestora li se adaugă accentuarea ingerințelor externe în procesele politice. Astfel, dinamica globală este modelată de un cumul de crize care se influențează reciproc: revenirea războiului convențional în Europa, regresul democrației liberale, instabilitatea economică la scară globală, creșterea tensiunilor geostrategice în regiunea Asia-Pacific, afirmarea actorilor violenți nestatali în spații în care ordinea statală este slăbită sau contestată și ingerințe în politica altor state cu ajutorul tehnicilor de influențare, proiectate prin intermediul mijloacelor de informare în masă. În acest peisaj, instrumentele tradiționale care asigură ordinea internațională devin insuficiente sau ineficiente, iar acțiunea colectivă este adesea blocată de rivalități geopolitice și interese divergente.

Monografia *Evaluare Strategică 2024* își propune să ofere o analiză cuprinzătoare a principalelor problematici, provocări și vulnerabilități care definesc mediul internațional de securitate actual.

Primul capitol al monografiei, referitor la posibilele tendințe și conexiuni între fenomenul migrației mixte și declinul democrației liberale, evidențiat în analizele realizate de institutele de cercetare specializate, urmărește două direcții de analiză centrale, abordate într-o succesiune logică. Prima se referă la evoluția fluxului migrației mixte în țările europene în cursul anului 2024, iar cea de-a doua, la o potențială relație între această evoluție și declinul indicatorului democrației liberale, identificat în ultima perioadă de timp în câteva dintre principalele țări europene de destinație.

Ținând seama de mai mulți factori, printre care și de faptul că, în unele dintre țările analizate, fluxul de migrație ilegală a scăzut, cel de migrație legală a crescut, iar politicile de gestionare a migrației mixte

au suferit, în ultimii doi ani, schimbări semnificative, o concluzie este că atât UE, cât și țările europene au înăsprit politicile destinate gestionării fenomenului migrației mixte pentru a răspunde propriilor nevoi socioeconomice, determinate de îmbătrânirea populației și de lipsa forței de muncă, dar și pentru a contracara ascensiunea partidelor de extremă dreapta care speculează temerile populației referitoare la potențialele riscuri presupuse de acest fenomen. Astfel, pe parcursul anului 2024, a fost marcată și mai vizibil trecerea către o etapă în care instrumentalizarea migrației nu mai are doar un sens negativ, ci și unul care poate fi interpretat într-o cheie pozitivă, aceea de instrument de realizare a intereselor naționale ale țărilor de destinație.

Cel de-al 2-lea capitol este focalizat pe analiza războiului ruso-ucrainean, un conflict armat care și-a demonstrat caracterul total și de uzură, mai ales după ce sfârșitul anului 2023 nu a adus cu sine niciun semn privind o posibilă încetare a focului sau începerea negocierilor de pace. Ambii beligeranți au declarat, în repetate rânduri, că au destule resurse pentru a continua conflictul până la realizarea obiectivelor propuse. De altfel, cel de-al treilea an al conflictului a avut drept consecință desfășurarea unor acțiuni convenționale surprinzătoare de partea ambilor beligeranți, dar și întreruperea, în prima jumătate a anului 2024, a sprijinului militar, acordat de SUA, Ucrainei. Ca urmare, caracterul regional al acestui conflict s-a transformat într-unul internațional, cu repercusiuni majore la nivelul securității europene, euroatlantice și chiar globale. De altfel, consecințele acțiunilor militare prelungite din Ucraina se întrevăd la nivel atât european și euroatlantic, cât și mondial. De asemenea, preluarea puterii de la Washington de către Donald Trump, la începutul anului 2025, probabil va înrăutăți situația de securitate în Europa, va adânci disensiunile euroatlantice, ducând, în final, la o posibilă schimbare a ordinii mondiale.

Capitolul 3 este dedicat investigării mediului de securitate într-o regiune importantă pentru politica mondială, respectiv Asia-Pacific. În analiză se pune accent pe relațiile sino-americane, studiate folosind o combinație între teoria tranziției de putere și perspectiva braudeliană asupra schimbării, încercându-se o evaluare a gradului de conflict, în funcție de distribuția de putere și de reprezentările elitelor. Acest cadru conceptual este utilizat apoi pentru a înțelege principalele evenimente politice, economice și militare din 2024, în plan regional. O secțiune specială este dedicată alegerilor din Statele Unite ale Americii, considerând că acțiunile noii administrații Trump vor avea consecințe

importante asupra securității din spațiul de interes. Metoda de cercetare utilizată pe parcursul analizei este cea a studiului de caz teoretic, de tip corelativ.

Analiza din perspectiva economică, realizată în *capitolul 4* arată că, deși anul 2024 marchează o revenire a economiei mondiale, procesul de dezvoltare și de distribuție a beneficiilor acesteia se va confrunta cu dificultăți majore, mai ales în regiunile afectate de războaie, de tensiuni geopolitice și de efecte ale schimbărilor climatice. Conflictele din Ucraina și din Fâșia Gaza, marcate de lipsa unor perspective clare de pace, și, mai ales, războiul comercial dintre SUA și celelalte puteri economice ale lumii vor înlocui probabil pandemia, ca principal factor de stres, și vor continua să alimenteze o serie de vulnerabilități și riscuri la adresa economiei europene și globale. În acest context, sunt analizate atât efectele directe asupra evoluției economice a Ucrainei și a Rusiei, a stării resurselor minerale critice de pe teritoriul ucrainean, cât și cele ale creșterii cheltuielilor militare. Procesul de redresare și consolidare economică din SUA, Uniunea Europeană și China, după problemele create de pandemia de Covid-19, de inflația galopantă și de deficitele în creștere, a fost perturbat de o serie de efecte indirecte, generate de accentuarea tensiunilor geopolitice și de declanșarea unor noi crize și conflicte. Perspectivele economice sunt marcate, în continuare, de o serie de incertitudini și riscuri, care impun întreprinderea unor eforturi semnificative pentru reordonarea priorităților politice, consolidarea cooperării internaționale și promovarea unui mediu economic stabil.

În *capitolul 5*, premisa de cercetare o reprezintă tendința creșterii profilurilor și diversificarea rolurilor actorilor nestatali pe scena globală. În acest sens, se analizează resurgența actorilor nestatali violenți (VNSA) în Orientul Mijlociu și în Africa, în termeni de importanță geopolitică, reflectată în diversificarea rolurilor jucate pe plan local, național și regional, care dezvoltă o tipologie tot mai complexă și care manifestă scopuri politice similare cu cele ale statului.

Analiza arată că, din ce în ce mai mult, actorii nestatali se angajează în domenii tradițional aflate în responsabilitate statelor, cum ar fi pacea și securitatea, infrastructura, securitatea energetică/resurse naturale, guvernanta etc. De asemenea, în cuprinsul acesteia reliefează că tulburările regionale, declanșate de Primăvara Arabă în 2011 atât în Orientul Mijlociu, cât și în Africa, au accentuat diversitatea subtipurilor, dar și a rolurilor actorilor nestatali violenți, în special a

organizațiilor teroriste, care au devenit atât un instrument critic, cât și un element decisiv în modelarea peisajelor politice și a competiției interstatale dintre puterile regionale.

Capitolul 6 al monografiei avansează o analiză cu privire la influențare, de origine externă și internă, în contextul proceselor electorale din România, precum și din alte state din Europa și din lume în perioada menționată. Tema aleasă are o relevanță deosebită în contextul actual, dezinformarea și efectele acesteia fiind una dintre cele mai importante amenințări pentru securitate, la nivel mondial. Pentru o mai bună înțelegere a fenomenului, lucrarea oferă o abordare din perspectivă teoretică, dar și practică a acestuia, având drept studiu de caz recente alegeri prezidențiale naționale. Realizată în baza monitorizării presei și a unor rapoarte referitoare la peisajul mediatic românesc, analiza urmărește prezentarea de manieră echidistantă a unor aspecte controversate referitoare la mecanismele de influențare care pot afecta securitatea statelor. Astfel, studiul poate fi un instrument util atât decidenților, cât și publicului larg, contribuind la conștientizare și reziliență în fața dezinformării și, astfel, la dezvoltarea culturii de securitate.

Asemenea edițiilor anterioare, analiza realizată de către cercetătorii CSSAS în cadrul seriei „Evaluare strategică” constituie o contribuție valoroasă pentru studiile de profil, obiectivul său fundamental fiind acela de a facilita înțelegerea dinamicii mediului de securitate internațional, marcată de declin și violență, a proceselor de transformare a ordinii globale și de a oferi un cadru analitic util formulării de răspunsuri politice, strategice și instituționale, adaptate realităților geopolitice actuale.